

VIII

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΠΥΡΟΣ Δ. ΓΑΛΑΝΟΣ

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ—Ο ΑΚΟΥΡΑΣΤΟΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ—Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣ

Ὁ Σπύρος Γαλανός ὑπῆρξε πολὺ μεταγενέστερος, ἀπὸ τοὺς ἄλλους μεγάλους πρωτοπόρους τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, καὶ ὀρθότερα θάπρεπε νὰ τοποθετηθῆ στὴν ἐπόμενη γενεά, ἐκεῖνη τῶν διαδόχων του. Ἡ ἀνάδειξή του ὅμως σὲ καθηγητὴ ἀπὸ νεώτατη ἡλικία συνδέεσε τὴ δραστηριότητά του μὲ τὸ ἔργο τῶν μεγάλων τῆς πρώτης 50ετίας τοῦ αἰῶνα, ὥστε καὶ σὰν ἀποδοτικὸ μέλος τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ σὰν συνεργάτης ἀκούραστος τῆς Ἐνώσεως Ἑλλ. Χημικῶν, νὰ παίξῃ κι' ἐκεῖνος ἓνα ἀποφασιστικὸ ρόλο καὶ γιὰ τὴν πρόοδο τῆς χημικῆς μορφώσεως στὸν Τόπο καὶ γιὰ τὴν ἐδραίωση τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ χημικοῦ.

Μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις κι' ἀκόμα γιὰ τὴν προσωπικὴ μ' ἐκεῖνον φιλία μου καὶ συνεργασία ἐπάνω σὲ τόσα κοινὰ ἐπιστημονικὰ κι' ἐπαγγελματικὰ ἐνδιαφέροντα, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸν συμπεριλάβω στὸν κύκλο τῶν ἱστορουμένων σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο. Νὰ ἱστορήσω καὶ τὸν φίλο καθηγητὴ Σπύρο Γαλανό, ξαναγυρίζοντας μὲ τὶς ἀναμνήσεις μου, μ' ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ συγκίνηση, στὰ δύσκολα περασμένα χρόνια, ἐκεῖνα ποὺ ἐπάνω σὲ κοινὲς προσπάθειες καὶ κοινούς εὐγενικούς ἀγῶνες τόσο πολὺ μᾶς συνέδεσαν.

Μὲ τὸν Γαλανό συναντήθηκα πρώτη φορὰ, ὅταν τελείωνα τὸ δεῦτερο φοιτητικὸ μου χρόνον, τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1920. Κατεβαίναμε μαζὶ μὲ τὸν Δάλμα τὴ σκάλα τοῦ Χημείου τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, ὅταν ἐκεῖνος ἀνέβαινε. Συνάδελφοι ἐπιμεληταὶ οἱ δύο τους καὶ φίλοι, ἐργαζόμενοι στὰ δύο ἀδελφικὰ ἐργαστήρια, τῆς Ἀνοργάνου καὶ τῆς Ὄργανικῆς Χημείας, ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχουν πολλὰ νὰ εἰποῦν καὶ ἔπιασαν τὴν κουβέντα. Ἐγὼ στάθηκα λίγο πάρα-πέρα περιμένοντας. Ὁ Δάλμας σὲ λίγο μὲ φώναξε κοντὰ τους καὶ μὲ σύστησε στὸ Γαλανό, λέγοντάς του πῶς εἶμαι βοηθός του. Μὲ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ στοργὴ ποὺ ἔδειχνε γιὰ ὄλους τοὺς φοιτητές του δὲν παρέλειψε νὰ προσθέσῃ καὶ μερικὰ καλὰ λόγια, τονίζοντας τὴν ἐπιμέλειά μου καὶ τὴ δεξιότητά μου ποὺ εἶχα ἀρχίσει νὰ δείχνω στὴν ἀναλυτικὴ χημεία, παραφουσκώνοντας φυσικὰ τὴν πραγματικότητα. Ὁ Γαλανός, μὲ τὴ σειρά του, πρόσθε-

σε κι' εκείνος μερικές καλές ένθαρρυντικές πρὸς ἐμένα κουβέντες, με τὴν εὐκαιρία τῆς γνωριμίας μας.

Εἶχα ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὸν συνάδελφο αὐτό, πὼς ἦταν ἕνας πολὺ μορφωμένος νέος χημικός, ποὺ θὰ προάδευε γρήγορα καὶ πὼς ἦταν ὁ πιὸ ἀγαπημένος τοῦ Ματθαιούπουλου, μεταξύ τῶν ἄλλων τοῦ πρωσωπικοῦ του, μὰ ἔως τότε δὲν εἶχε τύχει νὰ τὸν γνωρίσω. Ἡ φήμη του αὐτῆ, ποὺ εἶχε προηγηθῆ, μ' ἔκαμε νὰ τὸν προσέξω μ' ἐνδιαφέρον. Ἦταν, θυμοῦμαι, ἕνας εὐσωμος, με ὠραῖο καὶ περιποιημένο παρουσιαστικό, νεαρός, με ροδαλό, σχεδὸν παιδικὸ πρόσωπο, ποὺ φωτιζόταν ἀπὸ λαμπερὰ καστανὰ μάτια στεφανωμένα ἀπὸ καμπυλωτὰ καλογραμμένα φρύδια. Ἄφθονα μαλλιά σὲ λοξὴ χωρίστρα καὶ μικρὸ ψαλιδισμένο μουστάκι συμπλήρωναν τὸ ἀδρὸ παρουσιαστικό του. Γελαστὸς στὴν ἔκφραση, ἔδειχνε ἐγκαρδιότητα, εὐγένεια καὶ ἀρχοντιά. Παρουσίαζε αὐτὴ τὴν εὐφορία ποὺ ἀκτινοβολοῦν ὄλοι οἱ καλοζωισμένοι ἄνθρωποι, ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τοὺς βασανίζει τὸ ἄγχος— ὅπως τοὺς ἄλλους τῆς σημερινῆς ἐποχῆς— τῆς διατήρησης τῆς ἀμετάβλητης λεπτῆς σιλουέττας τους. Μὲ τὸν τρόπο του σοῦδινε τὴν ἐντύπωση, πὼς μπορούσες εὐκολα— κάτι ποὺ κι' ἐκεῖνος πολὺ θὰ τὸ ἐπιθυμοῦσε— νὰ γίνης φίλος του.

Ἡ γνωριμία αὐτῆ, μαζί του, δὲν προχώρησε ὅμως πολὺ γρήγορα κατὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια. Ἐγὼ προσκολλημένος στὸ Ἐργαστήριό τῆς Ἀνοργάνου σύχναζα σπάνια στοῦ Ματθαιοῦπουλου καὶ δὲν ἔκανα ἐκεῖ συστηματικὰ τίς ἀσκήσεις μου. Οἱ συναντήσεις μου λοιπὸν με τὸν ἐπιμελητὴ Γαλανὸ ἦσαν ἀρκετὰ ἀραιές. Ἡ πραγματικὴ γνωριμία μαζί του ἀρχίζει ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1924. τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐμεῖς, οἱ τότε νέοι, κινήθηκαμε γιὰ τὴν ἴδρυση τῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Χημικῶν.

Ὁ Ματθαιοῦπουλος εἶχε ἀγκαλιάσει τὴν ἰδέα μας, γιὰ τὸν χημικὸ σύλλογο, δείχνοντας κι' ἐκεῖνος μεγάλο ἐνδιαφέρον, καὶ ὁ Γαλανός, ποὺ ἦταν τότε τὸ δεξιὸν χέρι, ἄλλοτε τὸν βοηθοῦσε στὶς ἀπαιτούμενες ἐκ μέρους του ἐνέργειες κι' ἄλλοτε τὸν ἀντιπροσώπευε στὶς συζητήσεις ποὺ γίνονταν, γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, μεταξύ τῶν δικῶν μας κύκλων.

Κατὰ τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν Χημικῶν τῆς 4ης Αὐγούστου 1924, ποὺ ἦταν ἡ οὐσιαστικώτερη καὶ ἡ πραγματικὰ ἰδρυτικὴ τῆς Ἐνώσεως, βοηθώντας τὸν Ματθαιοῦπουλο, ποὺ τοῦχε πιὰ ἀνατεθῆ, με ἀπόφασή της, ἡ προσωρινὴ ἀρχηγία τοῦ συλλόγου, προθυμοποιήθηκε κι' ἀνάλαβε τὸν ἔρανο, γιὰ νὰ συγκεντρωθῆ τὸ ἀπαραίτητο κεφάλαιο ποὺ θὰ χρειαζόταν γιὰ τὰ πρῶτα ἐξοδὰ του. Περιφέροντας ὁ Γαλανός τὸ δίσκο, κατῶρθωσε νὰ ἐνθουσιάσῃ ὄλους καὶ νὰ συγκεντρώσῃ συνολικὰ 2450 δραχμές. Ποσὸν πολὺ σημαντικὸ— μιὰ ἐνδειξὴ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ δικοῦ του καὶ τῶν ἄλλων— σύμφωνα με τὴ νομισματικὴ ἀξία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἅμα προσέξῃ κανεὶς πὼς οἱ μέχρι τὴν ἡμέρα αὐτῆ δαπάνες γιὰ τὴν ἐκτύπωση δύο ἐγκυκλίων, φακέλους, γραμματόσημα κ.λ., μόλις εἶχαν φθάσει τίς 183 δραχμές.

Ὁ Γαλανός γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 30 Δεκεμβρίου τοῦ 1896. Μετὰ τὰ μαθητικὰ του χρόνια, ποὺ κι' αὐτὰ τὰ πέρασε στὴν Ἀθήνα, ἐγράφηκε κατὰ τὸ 1912 στὸ τμήμα τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πῆρε τὸ πτυχίό του

τό 1916. Ἡ φοιτητική του ζωὴ ἀρχίζει ἀπὸ τότε ἀκριβῶς πού και ὁ Ματθαίουπουλος διορίστηκε στὴν ἔδρα τῆς Ὀργανικῆς Χημείας (1912). Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γαλανοῦ ἦταν ἀρχοντική μὲ πολὺ παλιὰς ρίζες.*

Γιὰ τὸν Ματθαίουπουλο, τὰ πρῶτα του χρόνια στὴν πανεπιστημιακὴ θέση δὲν ἦσαν καὶ τόσο εὐκόλα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἔλλειψη Ἑργαστηρίου καὶ προσωπικοῦ, ἡ δημιουργία αὐτῆς τῆς καινούργιας ἔδρας τῆς Ὀργανικῆς Χημείας καὶ ὁ τρόπος τοῦ διορισμοῦ του, οἱ μεγάλες ἀπαιτήσεις πού εἶχε γιὰ τὸ δύσκολο αὐτὸ μάθημα ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς του, ἡ ἔλλειψη διδακτικοῦ συγγράμματος καὶ πολλὰ ἀκόμη ἄλλα, εἶχαν δημιουργήσει κάποια δυσφορία κι' ἀναταραχὴ στοὺς φοιτητικούς κύκλους. Χρειαζόταν λοιπὸν κατανόηση καὶ ὑποστήριξη κι' ἀπὸ τοὺς μεγάλους, τοὺς συναδέλφους του καθηγητὰς, κι' ἀπὸ τοὺς μικρότερους, τοὺς φοιτητὰς του.

Ὁ Γαλανὸς ἦταν ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς τελευταίους πού ἔτρεξε μόνος του καὶ στάθηκε πρόθυμα καὶ πιστὰ κοντά του**. Ὁ Ματθαίουπουλος τὸν ἀγάπησε, τὸν ὑποστήριξε, τὸν ἀνάδειξε. Συνδέθηκε πολὺ μαζί του καὶ ἦταν ὁ πρῶτος στὴ σειρά, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἱκανοὺς καὶ ἀξιους μαθητὲς του, πού προώδευσε κοντά του. Ἀπὸ ἐκείνους πού χάρη στά δικά του φῶτα καὶ τὴ δική του βοήθεια ἐπέτυχαν κατόπιν νὰ καταλάβουν ἔδρες χημικῶν μαθημάτων στὶς ἀνώτατες τεχνικὲς μας σχολές. Τὸ ἐργαστήριό τοῦ Ματθαίουπουλου, ὅπως ἔγραψα καὶ σὲ προηγούμενο κεφάλαιο, ὑπῆρξε φυτώριο καθηγητῶν, ἐρευνητῶν καὶ ἄλλων δραστηρίων ἐπιστημόνων πού ἀναδείχθηκαν σὲ ἀνώτερες θέσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπαγγέλματός μας. Ὁ Γαλανὸς εἶχε τὴν τιμὴ νὰ βρεθῆ στὴν πρώτη θέση μεταξὺ τῆς πολυἀριθμης αὐτῆς ἐπιστημονικῆς οἰκογένειας.

Ὁ Ματθαίουπουλος ἔδειξε, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς δράσης του στὴν Ἑλλάδα, καὶ πρὶν ἀκόμα γίνῃ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ θέματα τῶν τροφίμων ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς χημικῆς τους μελέτης καὶ ἔρευνας. Γιὰ τὴ σωστὴ τους βιομηχανικὴ παρασκευὴ καὶ γιὰ τὴν προστασία τους ἀπὸ τὴ νοθεία, ἡ ὁποία, μὲ τὴ νομοθετικὴ ἀσυδοσία τῆς ἐποχῆς καὶ τὴν ἔλλειψη τῶν ἀπαιτούμενων γνώσεων, κυριολεκτικὰ ὠργίαζε. Ἐδίδασκε βέβαια ἐκεῖνος ἀργότερα καὶ εἶχε ἀρχίσει στὸ ἐργαστήριό του νὰ ἐρευνᾷ τὰ θέματα τῶν τροφίμων, προσδιορίζοντας γιὰ μερικὰ τίς ὀρθὲς προδιαγραφές τους, μὰ ἔχοντας τὸ βᾶρος τῆς ἔδρας τῆς Ὀργανικῆς Χημείας, δὲν ἐπαρκοῦσε νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν προσπάθειά του αὐτῆ,

* Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γαλανοῦ, παλαιὰ ἀθηναϊκὴ, συγκατέλεγε μεταξὺ τῶν παλαιότερων μελῶν της καὶ τὸ διάσημο Ἑλληνα ἰνδολόγο Δημήτριο Γαλανὸ (1760-1833), ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὰς Ἀθήνας κατέληξε στὶς Ἰνδίες κι ἐκεῖ ἀφιερῶθηκε στὴ μελέτη τῆς σανσκριτικῆς, τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλοσοφίας. Πάντοτε μελετῶντας καὶ προάγοντας τὴν σοφία του, ἔμεινε στὶς Ἰνδίες ὅλη του τὴ ζωὴ. Πεθαίνοντας ἐδώρησε στὸ Πανεπιστήμιό τὴ μισή του περιουσία, τὴ βιβλιοθήκη του καὶ τὰ ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος ἀνέκδοτα συγγράμματά του.

** Ὁ Καθηγητὴς θυμόταν καὶ μοῦ εἶχε διηγηθῆ πῶς ὁ φοιτητὴς Γαλανὸς τὸν ζύγωσε, μόνος του, γιὰ πρώτη φορά, καὶ τοῦ ζήτησε νὰ τὸν προσλάβῃ μαθητευόμενό του, στὸ Ἑργαστήριό. Τὸν σταμάτησε στὸ δρόμο, στὴ γωνιά τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς μὲ τὴν πλατεία Ὀμονοίας, καὶ αὐθόρμητα τὸν παρακάλεσε. Κι' αὐτὸ ιδιαίτερα τὸ ἐξετίμησε.

ένω πρόγραμμά του ήταν να πλατύνη πολύ τη σχετική έρευνα. Να δώσει τώρα που υπήρχε ή χημική σχολή στους σπουδαστές της, τους μέλλοντες χημικούς της Χώρας, καλύτερη κατάρτιση στα σχετικά θέματα. Γι' αυτό επεδίωκε να ιδρυθῆ ειδική ἔδρα και ξεχωριστό πανεπιστημιακό εργαστήριο.

Ὁ ἐπιμελητής του ὁ Γαλανός εἶχε ἀσχοληθῆ ἀπό φοιτητῆς ἀκόμα, κάτω ἀπὸ τὴ δική του καθοδήγηση, μὲ τὴν ἔρευνα τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων διατροφῆς. Δύο χρόνια μετὰ τὸ πτυχίο του, τὸ 1918, ἐπῆρε τὸ διδακτορικό του δίπλωμα μὲ τὴ μελέτη του ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν βουτύρων και τῶν μεθόδων ἀναλύσεώς των). Ἀμέσως κατόπιν συμπλήρωσε τὴν ειδίκευσή του στὴ χημεία τῶν τροφίμων, μὲ πανεπιστημιακὴ ὑποτροφία, σπουδάζοντας στὰ Πανεπιστήμια Βερολίνου και Μονάχου. Ἐπῆρε ἀπὸ τὴ Γερμανία τὸ δίπλωμα αὐτῆς τῆς ειδικότητος μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀσκήσεώς της και στὴν ἴδια τὴ χώρα πού τοῦ τὸ χορήγησε, τὴ Γερμανία. Ἐχοντας λοιπόν, ὁ Ματθαίουπουλος, τὸν κατάλληλο ἐπιστήμονα και θέλοντας κι' ἐκείνον νὰ βοηθήσῃ ἀλλὰ και τὴ χημικὴ διδασκαλία ἀκόμη περισσότερο νὰ ἐπεκτείνῃ κατῶρθωσε νὰ ιδρυθῆ στὴ Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν ἡ ἔκτακτη ἔδρα τοῦ μαθήματος τῆς χημείας τῶν τροφίμων.

Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ πού ιδρύοταν ἡ Ἐνωσις Ἑλλήνων Χημικῶν ὁ Γαλανός προετοιμαζόταν γιὰ τὴ νεοϊδρυμένη ἔδρα. Ἡ σχολὴ τὸν ἐξέλεξε παμψηφεί καθηγητὴ τὸν Ὀκτώβριο 1924 κι' ἐδίδαξε τὰ θέματα τῶν τροφίμων σὰν ἐνιαῖο και συστηματοποιημένο μάθημα, ἀπὸ ἐκείνη τὴ χρονιά, συνεχίζοντας ἔκτοτε ἀδιάκοπα κατὰ τὰ ἐπόμενα 36 χρόνια, μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ πρόωρου θανάτου του.

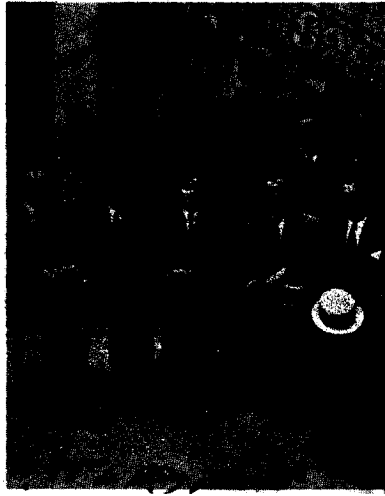
Ἡ τύχη γιὰ τὸ Γαλανὸ ἐπανειλημμένως γελᾶει κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Δὲν γίνεται μόνο Καθηγητῆς, νεώτατος, σὲ ἡλικία μόλις 28 χρονῶν. Σὲ λίγο παντρεύεται (1925) κι' ἀποκτᾶ ἓνα ἐξαιρετὸ σύντροφο τῆς ζωῆς, πολύτιμο γι' αὐτόν, πού τοῦ χαρίζει τρυφερότητα, οἰκογενειακὴ θαλπωρὴ και σιγουριά, ὥστε, ἀπερίσπαστος πιά ἀπὸ ἄλλες φροντίδες, ν' ἀφιερῶθῃ ὀλοκληρωτικὰ στὴν καριέρα του. Εἶναι ἡ δεσποινὶς Ἄννα Ἰω. Τοτόμη, ἀπὸ τὴ γνωστὴ παλιὰ ἀθηναϊκὴ οἰκογένεια*. Πάντοτε γελαστὴ και περιποιητικὴ ἡ Κυρία Ἄννα βρίσκεται διαρκῶς κοντὰ του και τὸν βοηθαίει σ' ὄλες τὶς ὑποχρεώσεις του. Γνωρίζεται γρήγορα μὲ τὸν κύκλο τῶν συνεργατῶν του, γίνεται μ' ὄλους αὐτοὺς καλὸς φίλος, τοὺς φροντίζει, τοὺς ὑποδέχεται στὸ σπίτι της, τοὺς περιποιεῖται. Χαρίζει ἀκόμα στὸ Γαλανὸ τρεῖς εὐρωστους γιους ὥστε νὰ συμπληρωθῆ ἡ οἰκογενειακὴ εὐτυχία του.

Ὅποιος συναναστρέφεται τὸ ζευγάρι αὐτό, τὰ χρόνια ἐκεῖνα, προβληματίζεται ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο τους δίνεται περισσότερο στὸν ἄλλο. Τέτοια ἄρμονία και ἀγάπη βασιλεύει μεταξύ τους. Κι' αὐτὰ τὰ αἰσθήματα δὲν σπαταλιῶνται μόνο μέσα

* Ἡ Κυρία Ἄννα, μαθήτρια τοῦ πατέρα μου στὸ ἰδιωτικὸ σχολεῖο τοῦ Διαλυσμᾶ στὴ Πλάκα και συμμαθήτρια τῆς ἀδελφῆς μου, εἶχε συνδεθῆ μὲ ἰδιαίτερους δεσμοὺς φιλίας και ἀγάπης μὲ τὴν οἰκογένειά μου και μένα. Αὐτὸ ἀποτελέσσε τὸν κρίκο πού σύνδεσε ἀκόμη περισσότερο ἐκείνον μαζί μου.

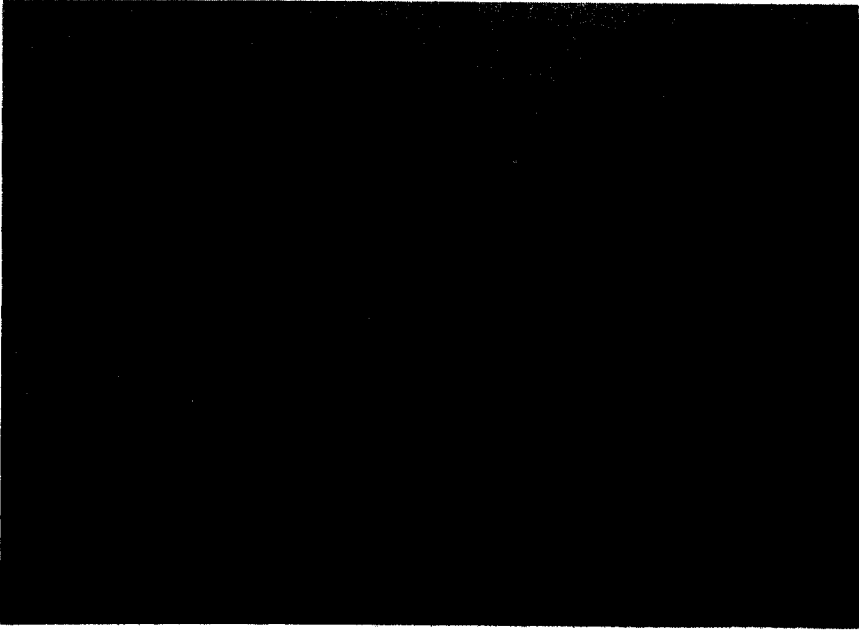

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΠΥΡΟΣ Δ. ΓΑΛΑΝΟΣ
(Φωτογραφία του 1950)

‘Ο Σπύρος Γαλανός κατά τὰ φοιτητικά του χρόνια. Φωτογραφία παρμένη στην αὐλή τοῦ Ἀνατομείου κατὰ τὸ 1915. Οἱ τρεῖς στὸ μέσον τῆς πρώτης σειρᾶς εἶναι ἀπὸ ἀριστερά: Ι. Ζαγλακίδης, Μ. Μητσόπουλος καὶ Σ. Γαλανός. Πίσω, με στολή στρατιώτη, ὁ Ι. Τρικκαλινός, ὁ μετέπειτα Καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας. (Παραχωρηθεῖσα ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ κ. Δημ. Σ. Γαλανό).

‘Ο Καθηγητὴς Σ. Γαλανός με φοιτητικὴ συντροφιά στὶς σκάλες τοῦ Χημείου. Μεταξὺ τῶν φοιτητῶν διακρίνονται ὁ Μ. Μητσόπουλος καὶ ὁ Γ. Μπουῆρος. (Παραχωρηθεῖσα ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ κ. Δημ. Σ. Γαλανό).

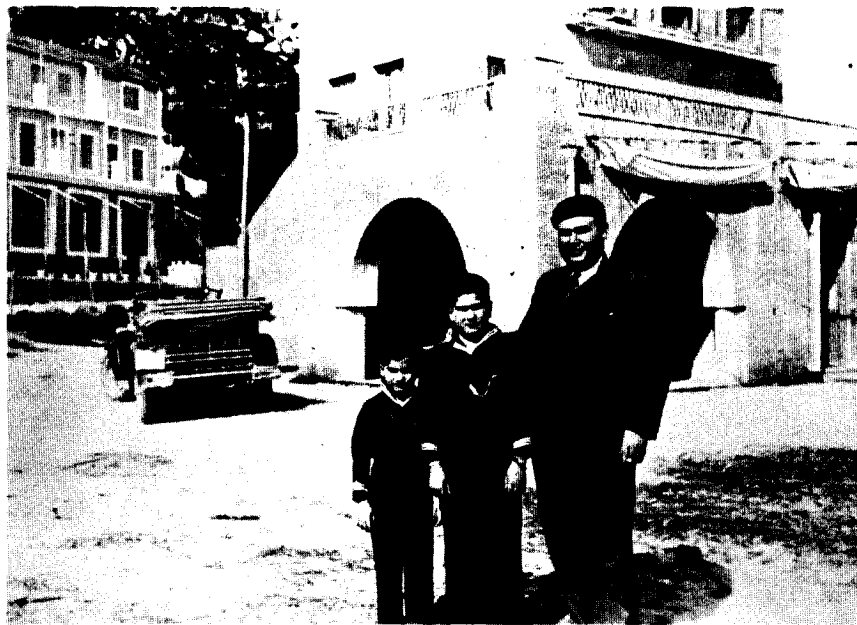
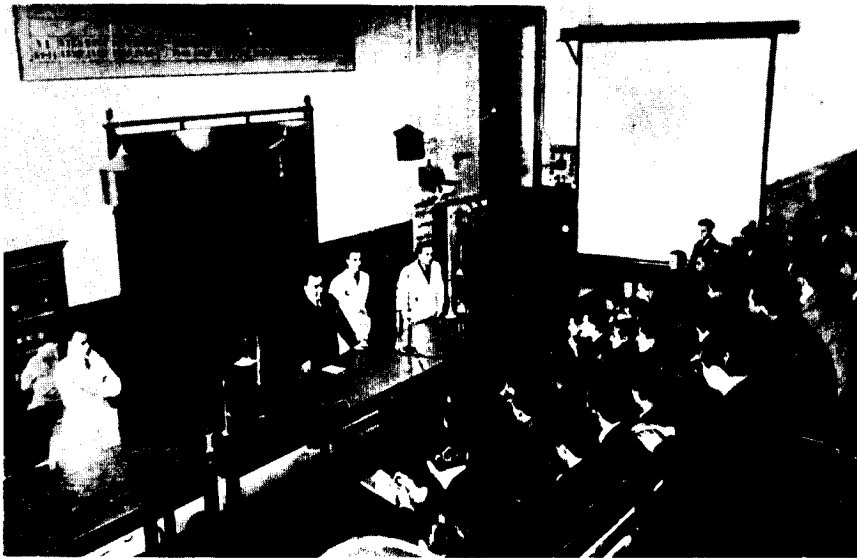
‘Ο Σ. Γαλανός ως επίμελητής στο χημικό του εργαστήριο. (Φωτογραφία τοῦ 1923).

‘Ο Καθηγητής κατά τὴν ὥρα τοῦ γάμου του, κατὰ τὸ 1924, μετὰ τῆς Ἄννας Τοτόμη. (Παραχωρηθεῖσα ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ κ. Δημ. Σ. Γαλανό).

Ο Καθηγητής Σ. Γαλανός με τον επίμελητή φίλο του Δημ. Δάλμα, κατά τη φοιτητική έκδρομή στην Πάτρα, το 1928, φωτογραφίζονται εμπρός από τα ιστορικά βαρέλια της κάβας του Οινοποιείου της 'Αχάϊα-Clauss». (Φωτογραφία Ι. Κανδήλη).

Κατά τη φοιτητική έκδρομή του 1928 στην Πάτρα ο Γαλανός με τους φίλους του φωτογραφίζεται στην είσοδο του σπιτιού του προϊσταμένου του εκεί κρατικού Χημείου Εύαγγ. Λειβαδίτη. Πρώτη σειρά: Κυρία Λειβαδίτη, Σ. Γαλανός, Κυρία Συνοδιού. Δεύτερη σειρά: Ε. Λειβαδίτης, Κυρία Γαλανού, Έλ. Συνοδινός, Ι. Κανδήλης και Δ. Δάλμας. (Φωτογραφία Ι. Κανδήλη).

Ὁ Καθηγητὴς Σ. Γαλανὸς κατὰ τὴν ὥρα τῆς διδασκαλίας του στὸ μεγάλο ἀμφιθέατρο τοῦ Χημείου τοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ Καθηγητὴς Σ. Γαλανὸς μαζί με τοὺς δύο γιούς του σὲ μιὰ ἐκδρομὴ του στὴν Κέρκυρα.

Ἀπὸ τὴν ἐκδρομὴ τῆς Ἑνώσεως Ἑλλ. Χημικῶν στὸ Αἴγιο καὶ τὴν Πάτρα τὸ Νοέμβριον 1936. Μεταξὺ τῶν ἐκεῖ χημικῶν καὶ τῶν ἐκδρομέων ὁ Σ. Γαλανὸς μετὰ τῆς Κυρίας του. Ὁ νεαρὸς στὴν πίσω σειρὰ εἶναι ὁ γιὸς του καὶ διάδοχός του Καθηγητῆς Δημ. Σ. Γαλανός. Ἡ συγκέντρωση εἶναι στὴν αὐλὴ τοῦ Α' Ἐργαστασίου τῶν Πατρῶν τῆς Α.Ε. ΒΕΣΟ. (Φωτογραφία Ι. Κανδήλη).

Στὸ Γηροκομεῖο τῶν Πατρῶν σὲ φιλικὸ γεῦμα ὄλων τῶν χημικῶν τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν ἐκδρομὴ τῆς Ἑνώσεως Ἑλλ. Χημικῶν τοῦ Νοεμβρίου 1936. Ὁ Σ. Γαλανὸς μετὰ τὴν γυναῖκα του ἐπὶ κεφαλῆς τῆς παρέας. (Φωτογραφία Ι. Κανδήλη).

Ὁ Καθηγητὴς Σ. Γαλανός, Πρόεδρος τοῦ Α.Χ.Σ., ἀναπτύσσει κάποιον θέμα. Ἀπὸ ἀριστερὰ: Ἑλ. Συνοδινός, Θ. Μερτικόπουλος, Χ. Θηβαῖος, Δ. Ἀλιπράντης καὶ Σ. Γαλανός (Παραχωρηθεῖσα ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ κ. Δημ. Σ. Γαλανό).

Τὸ ἀγαπημένο σάϊτσο τοῦ Καθηγητῆ Σ. Γαλανοῦ ὡς μαγεῖρου, σχεδιάσμα μαθητῆ του, ποῦ παρουσιάστηκε κατὰ τὰ ἐγκαίρια τοῦ πειραματικοῦ οἰνοποιείου τοῦ Χημεῖου τοῦ Πανεπιστημίου. (Παραχωρήθηκε ἀπὸ τὸν Καθηγητῆ κ. Δημ. Σ. Γαλανό).

στήν οίκογένεια, αλλά χαρίζονται άπλόχερα και πρὸς τοὺς ἄλλους. Τοὺς φίλους και τοὺς γνωστούς*. Ἐπὸ τὴν ἐποχὴ πού ὁ Γαλανὸς ἀνάλαβε τὴν ἔδρα τῆς χημείας τῶν τροφίμων, τὰ θέματα τῆς διατροφῆς και γενικά τῶν καταναλωσίμων ἀγαθῶν, ὁ χημισμὸς τους, ἡ βιομηχανικὴ παρασκευὴ τους, ἡ τυποποίηση και ὁ ἔλεγχος τῶν συστατικῶν τους, ὄλ' αὐτὰ συνδέονται μὲ τὸ ὄνομά του. Δὲν τὰ διδάσκει μόνο στὸ Πανεπιστήμιο γιὰ τοὺς χημικοὺς και τοὺς φαρμακοποιούς, ἀλλὰ και σ' ὄλες τις ἄλλες σχολές, ἐκεῖνες πού οἱ σπουδαστές τους χρειάζονται τις σχετικὲς γνώσεις. Στις σχολές Ἀστυνομίας Πόλεων και Χωροφυλακῆς, τῶν ὁποίων οἱ ἀπόφοιτοι, μέσα στὰ σπουδαιότερα καθήκοντά τους, μὲ τὸν ἀγορανομικὸ τομέα, ἔχουν τὸν ἔλεγχο τῆς ἀξίας και τῆς νωπότητος τῶν τροφίμων, ὅπως και τῆς προστασίας τους ἀπὸ τὴ νοθεΐα. Διδάσκει ἀκόμα στὴν Ὑγειονομικὴ Σχολὴ και τὴ Σχολὴ Ἐπισκεπτριῶν Νοσοκόμων πού εἶναι παράρτημά της

Και ἡ προσφορά του δὲν περιορίζεται μόνο στοὺς ἐκπαιδευτικοὺς σκοποὺς· μὲ τὴ διδασκαλία του στις ἀνώτατες και ἀνώτερες σχολές. Σπουδαιότερη εἶναι ἡ ἄλλη, ἡ διαφωτιστικὴ, γιὰ τὸ εὐρύτερο κοινό, μὲ τὰ πολυάριθμα ἐκλαϊκευμένα δημοσιεύματά του στὸν ἡμερήσιο και τὸν περιοδικὸ τύπο. Μορφώνει συνεχῶς μ' αὐτὰ και φωτίζει, ὥστε ὁ πολὺς κόσμος νὰ πληροφορηθῆ τί εἶναι ὠφέλιμο και τί θρεπτικό, τί εἶναι βλαβερό, σὲ ποῖο σημεῖο καιροφυλακτεῖ ὁ κίνδυνος τῆς νοθεΐας και τῆς ἀπάτης και πῶς ὁ καταναλωτῆς μπορεῖ νὰ προφυλαχτῆ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐκλαϊκευμένα αὐτὰ δημοσιεύματά του στὸν Τύπο, πολλὰ εἶναι και τὰ ἀνωτέρου ἐπιπέδου. Αὐτὰ, εἴτε ἐκδίδονται σὰν ἀνεξάρτητες διατριβές, εἴτε καταχωροῦνται σὲ διάφορα ἐπιστημονικά περιοδικά. Ὅπως τὰ «Ἀρχεῖα Φαρμακευτικῆς», τὰ «Χημικά Χρονικά», τὴν «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα» τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς, τὸ «Δελτίον Φυσικῶν Ἐπιστημῶν», τὸ «Γεωργικὸν Δελτίον» και ἀκόμα σὲ διάφορα ἱατρικά περιοδικά.

* Ἐ' ἀναφέρω ἓνα ἀπ' τὰ πολλὰ περιστατικά πού βεβαιώνουν αὐτὴ τὴν εὐτυχισμένη κατανόηση και ἀδιτάρακτη μεταξύ τους σύμπνοια. Ἡ νεαρά κυρία ἐνὸς προστατευομένου φίλου τους ἀποκτᾷ γιό. Μὰ ὁ τοκετὸς ἦταν δύσκολος και ἡ μητέρα σὲ λίγο ψήνεται ἀπὸ τὸν πυρεττὸ και χαροπαλεύει. Κανεὶς δὲν θυμάται τὸ παιδί της, πού ἔχει ἐγκαταλειφθῆ στὴν τύχη του. Ὅλοι αὐτὴ τὴν ὥρα προσπαθοῦν νὰ σώσουν τὴ μητέρα. Ἡ Κυρία Ἄννα, ἔχοντας σύμφωνο και τὸν ἄντρα της, τρέχει στὸ σπίτι τῆς λεχῶνας και χωρὶς κανένα νὰ ρωτήση παραλαβαίνει τὸ νεογέννητο, τὸ φέρνει σπίτι της, τὸ πλένει, τὸ φροντίζει και τὸ θηλάζει ἡ ἴδια, προσφέροντας σ' αὐτὸ τὸ μισὸ γεῦμα τοῦ γιοῦ της, πού ἔχει κι' ἐκεῖνος πρόσωπα γεννηθῆ. Ὅταν ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ νικαεὶ τὸ θάνατο και γυρίζει, μετὰ ἓνα μῆνα, σπίτι της, ἡ Κυρία Ἄννα τῆς φέρνει τὸ γιό της και τῆς τὸν παραδίδει γερό, μεγαλωμένο και καθαρὸ. Τὸν ἔχει σώσει.

Ἄλλὰ ἡ κυρία Γαλανὸς δὲν εἶναι μόνο ὁ πονετικὸς φίλος πού φροντίζει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κύκλου της. Τρέχει ὅπου μπορεῖ νὰ προσφέρῃ και νὰ ὠφελήσῃ. Ἐχει ἀποστολὴ και σκοπὸ τῆς ζωῆς της τὴ φιλαλληλία και τὴ φιλανθρωπία και ἀσκεῖ μὲ πάθος τὰ λειτουργήματα αὐτὰ. Προσφέρει πολὺτιμες ὑπηρεσίες στὸ Πατριωτικὸ Ἴδρυμα Κοινων. Προνοίας και Ἀντιλήψεως (ΠΚΠΑ), διακρίνεται, γιὰ τὴν ἐργασία της, ὡς νοσοκόμου κατὰ τοὺς πολέμους μας και παρασημοφορεῖται γι' αὐτές, ἀσχολεῖται μὲ πολλὰ φιλανθρωπικά σωματεῖα και σήμερα ἀκόμα, πάντοτε ἀκμαία, συνεχίζει τὴν ἀποστολὴ της.

Στην επιστημονική έρευνα, εκτός από τις εργασίες του για τὸ κακάο, ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴ Γερμανία κι' ἐδῶ, καὶ τὴ διδακτορική του μελέτη γιὰ τὰ βούτυρα, γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε, ἀνήκουν κι' ἐκεῖνες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ ἑλληνικὰ προϊόντα. Εἶναι μία γιὰ τις «ἐλληνικὲς ἐλαῖες» καὶ μία γιὰ τὰ «ἐλληνικὰ ἔλαια». Αὐτὲς ἔγιναν μὲ συνεργασία τοῦ Καθηγητῆ Ματθαίουποῦλου καὶ ἔχουν δημοσιευθῆ στὸν Τόμο τῶν Πεπραγμένων τοῦ Κεντρικοῦ Χημικοῦ Ἐργαστηρίου τοῦ Ἑπουργείου Ὑγιεινῆς (1922). Οἱ τελευταῖες ἐργασίες του ἐπάνω στὰ λιποειδῆ τοῦ γάλακτος καὶ γιὰ τὴ βιοχημεία τῆς γιαιούρτης (1960) ἔγιναν μὲ συνεργασία τοῦ γιοῦ του καὶ διαδόχου του στὴν πανεπιστημιακὴ ἔδρα, Καθηγητῆ κ. Δημ. Σ. Γαλανοῦ καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν καὶ εἶναι δημοσιευμένες στὰ «Χημικὰ Χρονικά».

Τὰ διδακτικά του συγγράμματα εἶναι δύο. Τὸ σύντομο ἐγχειρίδιο, ἢ «Ἐπιτομος Χημεία Τροφίμων καὶ Εὐφραντικῶν», ποὺ ἐξέδωσε τὸ 1934, καὶ τὸ μεγάλο ποὺ κυκλοφόρησε μετὰ τὸν πόλεμο, κατὰ τὸ 1949. Τὸ ἐκτεταμένο αὐτὸ σύγγραμμα σὲ πέντε τόμους, μὲ τὸν τίτλο «Χημεία Τροφίμων καὶ Εὐφραντικῶν», θεωρεῖται κλασσικὸ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία τοῦ κλάδου τῶν τροφίμων κι' ἀποτελεῖ καὶ σήμερα ἀκόμα τὸ κυριώτερο βοήθημα τῶν χημικῶν ποὺ ἐργάζονται σ' αὐτὸν τὸν τομέα*.

Ἡ εἰδικότητά του καὶ τὸ κῦρος του στὰ θέματα τῆς διατροφῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκούραστη δραστηριότητά του φυσικὸ ἦταν νὰ τὸν ὑποχρεώσουν σὲ ἐνεργὸ συμμετοχὴ σὲ πολλὰ ἰδρύματα καὶ σὲ πολλὰ Συμβούλια διαφόρων ὀργανισμῶν. Πολύτιμες ὑπηρεσίες πρόσφερε στὸ Ἀνώτατο Χημικὸ Συμβούλιο, τοῦ ὁποῦ ἔγινε μέλος ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἴδρυσῆς του καὶ ἀργότερα, γιὰ ἓνα διάστημα, Πρόεδρός του. Συμμετεῖχε στὸ Ἀνώτατο Ὑγειονομικὸ Συμβούλιο, ἔκαμε Πρόεδρος τῆς Φοιτητικῆς Λέσχης, Πρόεδρος τοῦ Πατριωτικοῦ Ἰδρύματος Κοινῶν. Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ) καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Συσσιτίων του. Ἐργάστηκε σὰν Σύμβουλος τῶν Νοσοκομείων «Σωτηρία» καὶ «Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ» καὶ σὲ πολλὰ ἀκόμη ἐπιστημονικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἀντιπροσώπευσε τὸ Πανεπιστήμιο σὲ πολλὰ σχετικὰ διεθνή Συνέδρια καὶ ἔλαβε μέρος ἀπὸ ἡγετικές θέσεις στὰ δύο πρῶτα πανελληνία ἑλληνικὰ χημικὰ Συνέδρια (1938 καὶ 1956).

Ἄλλὰ ὁ Γαλανὸς δὲν ἦταν μόνον ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὴν ἔδρα. Ὁ ἐρευνητῆς καὶ ὁ θεωρητικὸς. Ὑπῆρξε πρὸ παντὸς ὁ καλὸς καὶ γιὰ ὄλους πρόθυμος συναδέλφος, ἔτοιμος πάντα νὰ δοθῆ, νὰ συμβουλευθῆ καὶ νὰ βοηθήσῃ κάθε ἐπαγγελματία. Ὁ θερμὸς ὑποστηρικτῆς καὶ ὁ πολύτιμος τεχνικὸς σύμβουλος τῆς ἀκαθοδήγητης

* Πλήρης ὁ κατάλογος τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Σ. Γαλανοῦ ἔχει δημοσιευθῆ στὰ «Χημικὰ Χρονικά» (Τόμος 26B Τεύχος Ἰανουαρίου 1961 σελ. 8), συνοδεύοντας τὸ γιὰ κείνον σύντομο βιογραφικὸ σημείωμα τοῦ Καθηγητῆ Τρυφ. Καραντάση, ποὺ καταχωρήθηκε ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατό του.

ἀκόμα, κατὰ τὴν ἐποχὴ του, καὶ κάπως πρωτόγονης ἑλληνικῆς βιομηχανίας παρασκευῆς καὶ συντηρήσεως τῶν τροφίμων. Ἀκολουθῶντας τὰ διδάγματα καὶ τὰ συστήματα τοῦ μεγάλου δασκάλου του Καθηγητῆ Ματθαίουπούλου, ἦταν κι' ἐκεῖνος περισσότερο ἀπὸ χημικὸς τῆς θεωρίας ὁ χημικὸς τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς. Ὁ ἄνθρωπος τῆς πιάτσας. Κι' αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ ἀγῶνες του καὶ οἱ προσπάθειές του ἔγιναν ἡ ἀφορμὴ ν' ἀποκτήσῃ ἓνα τεράστιο κύκλο καλῶν φίλων καὶ νὰ γνωριστῇ καὶ ν' ἀγαπηθῇ ἀπ' ὄλους, ἀνεξαιρέτως, πρὸ παντός, ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του. Μπορεῖ νὰ ὑπῆρξαν καὶ γι' αὐτὸν σχολιασταί. Μπορεῖ σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις νὰ βρέθησαν ἐκεῖνοι ποὺ κάποτε τὸν κατέκριναν ἢ καὶ τὸν πολέμησαν—φυσικὲς οἱ ἀντιθέσεις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ σὰν κι' αὐτὸν, ἀπόκτησαν πολὺπλευρες δραστηριότητες ἢ εἶχαν ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ πλευρὰ ἐνεργὸ ἀνάμιξη σ' ἓνα κλάδο—μὰ προκειμένου γιὰ τὸν Γαλανὸ κι' αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἀντίπαλοί του ἀναγνώριζαν τὴν καλωσύνη καὶ τὴν ἀνεξικακία του.

Τὸ γραφεῖο του καὶ τὸ Ἔργαστήριό του—τὸ ἄντρο του θὰ μπορούσαμε νὰ εἰποῦμε—στὸ ἰσόγειο τοῦ παλαιοῦ χημεῖου πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς ὁδοῦ Χαριλάου Τρικούπη, ἦταν γιὰ ὄλους μας, σὲ κάθε στιγμῇ, ὁ φιλικὸς φιλόξενος τόπος, ὅπου μπορούσες χωρὶς κανένα δισταγμὸ, χωρὶς κανένα ἐθιμοτυπικὸ φραγμὸ, νὰ ἔρθῃς, νὰ καθήσῃς, νὰ ξεκουραστῇς καὶ νὰ συζητήσῃς πολὺ εὐχάριστα μαζί του γιὰ ὄλα τὰ θέματα. Ἐπιστημονικά, ἐπαγγελματικά, κοινωνικά.

Καθισμένος ἐκεῖνος—ὠχυρωμένος ἔδινε τὴν ἐντύπωση—πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο παλαιὸ γραφεῖο του, τὸ φορτωμένο ἀπὸ χαρτιά, φακέλους, βιβλία καὶ ἀκόμα, καμμιά φορὰ ἀπὸ γυάλινες χημικὲς συσκευές, πάντα γελαστὸς καὶ γλυκομίλητος, μὲ τὸ τσιμποῦκι δαγκωμένο καὶ μόνιμα καλὰ στηριγμένο στὴν ἄκρη τῶν χειλιῶν του, ἔχοντας μπροστά του τὴν καπνοσακκούλα του, ἓνα μεγάλο φλυντζάνι καὶ δίπλα σ' αὐτὸ τὸ μεταλλينو καφεδόμπρικο, σὲ ὑποδεχόταν πρόθυμα καὶ ἐγκάρδια. Σ' ἔπειθε μὲ τὴ συμπεριφορὰ του, τὴν ἀκτινοβολία τῆς καλοκάγαθης φυσιογνωμίας του καὶ τὴν ἐνδιαφέρουσα ὁμιλία του, πὼς χαιρόταν πραγματικὰ γιὰ τὴν ἐπίσκεψή σου καὶ πὼς δὲν ἐπρόκειτο νὰ φειδωλευθῇ τὴν ὥρα ποὺ θὰ σπαταλοῦσε φλυαρῶντας μαζί σου.

Ἡ ἐγκαρδιότητα καὶ οἱ φιλόξενοι τρόποι του δὲν περιορίζονταν μόνον στὸ γραφεῖο τῆς ἐργασίας του. Ἀκόμα πιὸ φιλόξενο ἦταν τὸ σπίτι του, τῆς ὁδοῦ Κύπρου, γιὰ ὄλους ἀνοιχτό, ὅπου δεχόταν ἀνεμπόδιστα ὄλο τὸ κόσμον. Οἱ τακτικὲς δεξιώσεις ποὺ ἔδινε σ' αὐτὸ γιὰ τοὺς φίλους του, ἰδίως ἐκεῖνες κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ὀνομαστικῆς του ἑορτῆς, ἔμειναν ἱστορικές. Ὁ μπουφές του ἐμάγευε γιὰ τὴν ποικιλία καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἐκθεμάτων του καὶ ἡ πρὸς τοὺς καλεσμένους τους ἐγκαρδιότητα, ἡ δική του καθὼς καὶ ἡ εὐγένεια καὶ οἱ περιποιήσεις τῆς ἀεικίνητης Κυρίας Ἄνας, ἐσκλάβωναν ὄλους. Δὲν ἐπιτρεπόταν σὲ κανένα ν' ἀρνηθῇ κάτι, ἀπ' ὄλα τὰ καταπληκτικὰ ἐδέσματα. Ὁ Γαλανός, πατέρας τῆς ἐπιστήμης τῶν τροφίμων, δὲν περιορίζονταν μόνον στὴ θεωρία. Ἦταν πρὸ παντός ἐφαρμογὴ καὶ πράξι, κι' ἐγνώριζε τὸν τρόπο γιὰ νὰ σὲ κάνῃ νὰ πιστέψῃς στὴν

ἀξία τους και τὴν ὠφελιμότητά τους, δίνοντας ὁ ἴδιος μὲ τὴ συμπεριφορά του και τὴν ἐμφάνισή του τὸ πιὸ πειστικὸ παράδειγμα.

Τὰ χρόνια ποὺ ἤμουν κι' ἐγὼ πανεπιστημιακός, μέχρι τὸ 1939, δὲν εἶχα συ-
χνὲς συναντήσεις μαζί του. Μ' ἔφερναν μόνο στὸ γραφεῖο του οἱ ὑποθέσεις τῆς
Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς και ἀργότερα τῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Χημικῶν.
Μὲ τὴν Ἐνωση μας διατηροῦσε ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἴδρυσῆς τῆς στενῆ
συνεργασία ὅπως και ἀργότερα μὲ τὸ περιοδικὸ τῆς «Χημικὰ Χρονικά». Ἡ φι-
λία μας και ἡ συνεργασία μας ἔγινε στενότερη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀφιερώθηκα
ἀποκλειστικὰ στὴ βιομηχανία και μάλιστα σὲ κλάδο τῆς ἰδιαίτερα συνδεόμε-
νο μὲ τὴν ειδικότητά του. Παρακολουθοῦσε τὴ νέα αὐτὴ δραστηριότητά μου
κι' ἐπαινοῦσε τὶς μελέτες μου και τὰ διάφορα δημοσιεύματά μου γιὰ τὸν κλάδο
τῆς ἀλευροβιομηχανίας. Ἀργότερα μάλιστα σκέφθηκε και μοῦ πρότεινε νὰ
συνεργαστοῦμε, ἐκδίδοντας μαζί ἕνα ἐκτενὲς σύγγραμμα γι' αὐτὸ τὸ σημαντικὸ
γιὰ τὸν τόπο μας παραγωγικὸ τομέα.

Ὅταν κατὰ τὴν κατοχὴ ἀνέλαβα τὴ διεύθυνση τῆς Χημικῆς Ἑπιμελείας τοῦ
Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἀρμοδιότητα τῆς ὁποίας ἦταν ὅλα τὰ τεχνικὰ θέ-
ματα ποὺ ἀφοροῦσαν τὴ διατροφή τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Γαλανὸς μὲ βοήθησε πρό-
θυμα προσφέροντας ἀρκετὰ χημικὰ ὄργανα, ἀπὸ τὸ πανεπιστημιακὸ τοῦ Ἐργα-
στήριο γιὰ νὰ ἐξοπλιστῆ καλύτερα τὸ ἐργαστήριο τῆς δικῆς μου ἐπιμελείας.
Και λυπήθηκα πολὺ ὅταν οἱ Σουηδοί, ποὺ ἦσαν οἱ προϊστάμενοί μου στὸν Ἐ-
ρυθρὸ Σταυρὸ, ἀπὸ κακὲς εἰσηγήσεις τῶν γύρω τους ἀνθρώπων, τῶν διοικητι-
κῶν τοῦ ὄργανισμοῦ μας, ἀρνήθηκαν τὴν τοποθέτησή του σὰν συμβούλου τῆς
Χημικῆς Ἑπιμελείας, ὅπως ἐγὼ εἶχα προτείνει. Ἀργότερα, ὅταν μετὰ τὴν ἀπε-
λευθέρωση ἡ ξενικὴ αὐτὴ ἐπιμελία μετατράπηκε σὲ ἐλληνικὴ, τοῦ Ἑπιμελοῦ
Ἐφοδισμοῦ, μὲ τὴν ὀνομασία Α' Διαμέρισμα Γενικῶν Διανομῶν, ὁ Γαλανὸς
συνεργάστηκε μαζί μου, ἐπὶ ἀρκετὰ χρόνια, προσφέροντας συμβουλευτικὲς ὑ-
πηρεσίες γιὰ θέματα σοβαρῶν γνωμοδοτήσεων περὶ τὴν διατροφή και τὰ τρό-
φιμα.

Ὁ Γαλανὸς διατήρησε πάντα, κατὰ τὴν πολὺπλευρὴ δράση του, σεμνότητα
και μετριοφροσύνη και ἡ κριτικὴ του και γιὰ τὰ πρόσωπα και γιὰ τὰ θέματα
ἦταν ὀρθὴ κι' ἀντικειμενικὴ. Δὲν εἶχε καμμιά ὑπεροψία και συναναστρεφόταν ὅ-
λους μὲ πνεῦμα ἰσότητος και συναδελφοσύνης. Σεβόταν τὶς γνώμες τῶν ἄλ-
λων και τῶν πιὸ μικρῶν, και υἱοθετοῦσε πρόθυμα τὶς τυχόν σωστὲς ὑποδείξεις
τους. Ἡ καλοπροαίρετη και δίκαιη κριτικὴ ποὺ ἔκανε γιὰ τοὺς ἄλλους, ἐπεκτει-
νόταν καμμιά φορὰ, μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα ποὺ τὸν διέκρινε, και μέχρι τὰ
δικά του ἀκόμη ἔργα, ἀσκώντας εἶδος αὐτοκριτικῆς. Θυμᾶμαι, σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς
συναντήσεις μας τῶν τελευταίων χρόνων, ὅταν εἶχαμε ἀνοίξει μιὰ τέτοια συζή-
τηση σχολιάζοντας τρίτους, πῶς ἔφθασε νὰ μεταφέρῃ τὴ διερεύνησή του και
στὰ προσωπικά του ἀνάλογα θέματα και μὲ πόση εἰλικρίνεια ἐμίλησε γι' αὐτά.

Ὅπως ἀνεφέρα, εἶχε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν κλάδο μὲ τὸν ὁποῖο ἀσχο-

λούμην και για τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἐρευνούσα, και θυμοῦμαι πῶς, ἀρκετὲς φορές, μ' ἐκάλεσε για νὰ συμβουλευτῆ για τῆ βιομηχανική τους πλευρά. Ἀναγνώριζε εἰλικρινά, πῶς ἀπὸ τῆ θέση τῆς βιομηχανικῆς πρακτικῆς, κι' ἐγὼ και ὄλοι οἱ ἄλλοι πὸ ἐργάζονταν στὴν ἐφαρμογή, θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ γνωρίζουμε καλύτερα ἀπὸ ἄκείνον, τὸν ἄνθρωπο τῆς θεωρίας και τοῦ ἐρευνητικοῦ ἐργαστηρίου.

Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τῆς Ἰδρυσης τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Χημικῶν ἀποτέλεσε πιστὸ και ἐνεργὸ μέλος της. Τὸν ἐπεστράτευαν τακτικὰ οἱ διοικήσεις της και τοῦ ἀνάθεταν εἰδικὲς σοβαρὲς για τὸν κλάδο ἀποστολές. Ἐπαιρνε μέρος στὶς μεγάλες ἐπιτροπές της, ἔγραφε ἄρθρα στὸ περιοδικὸ της, ἔδινε διαλέξεις. Πάντοτε παρὼν στὶς ἐκδρομὲς πὸ ὠργάνωνε*, δίνοντας, μὲ τὸ κέφι του και τὴν ἐγκαρδιότητά του, ἕνα ἐορταστικὸ τόνο σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ ὄλο και περισσότερο τὸν ἀπασχολοῦσαν τὰ ἐπαγγελματικὰ μας θέματα.

Τὸ 1950 ἀνάλαβε τῆ Προεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑνώσεως πὸ εἶχε για ἀποστολή τῆ διεξαγωγή τοῦ μεγάλου χρηματικοῦ ἐράνου και τῆ συγκέντρωση εἰδῶν προοριζομένων για τὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ ἀκριτικοῦ ἠπειρωτικοῦ χωρίου, τοῦ Μετσοβονίου, τοῦ υἱοθετημένου ἀπὸ τὴν Ἑνωση ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφή του κατὰ τὸν ἀνταρτοπόλεμο. Μαζὶ μὲ τῆ γυναῖκα του ἀνάλαβαν μὲ ἐνθουσιασμό τὴν ἐξόρμηση αὐτῆ και μὲ τῆ βοήθεια ὀλόκληρου τοῦ χημικοῦ κλάδου ἔκαναν κυριολεκτικὰ θαύματα. Τὸ πλούσιο αὐτὸ ὕλικὸ πὸ συγκέντρωσαν σχημάτισε μιὰ τεράστια σὲ ὄγκο ἀποστολή, τὴν ὁποῖα συνῶδευσαν οἱ ἴδιοι και τὴν παράδωσαν στοὺς δυστυχισμένους κατοίκους τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν 28ῆ Ὀκτωβρίου 1950.

Στὶς ἀρχές τοῦ 1951 τὸ αὐξανόμενο συνεχῶς ἐνδιαφέρον του για τὰ κοινὰ τοῦ κλάδου τὸν ἔφερε στὴν ἠγεσία τῆς Ἑνώσεως. Ἀναδείχτηκε στὴν προεδρία τοῦ Συμβουλίου της κατὰ τῆ μεταβατικὴ και δύσκολη περίοδο πὸ περνοῦσε τότε, ὕστερα ἀπὸ τὶς δυσχέρειες πὸ εἶχαν κληρονομηθῆ για τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ και τῆ βιομηχανία τοῦ τόπου μας, ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου πόλεμου και τοῦ ἀνταρτοπολέμου πὸ τὸν ἀκολούθησε.

Στὴν Προεδρία τῆς Ἑνώσεως ἔμεινε δύο διετεῖες, μὲχρι τὸ Μάρτιο τοῦ 1955. Ἐργάστηκε μεθοδικά, κατὰ τὴν περίοδο αὐτῆ, και μὲ τὴν ἐργατικότητά του και

* Ἀπλοῦστατος, ἀνοιχτόκαρδος και κοινωνικώτατος ἔδινε μὲ τὴν παρουσία του, κατὰ τὶς συναδελφικὲς ἀδελφὲς συγκεντρώσεις, χαρὰ και κέφι. Ἀξέχαστα μοῦ μένουν τὰ γλένια στὰ ὁποῖα πῆρε μέρος και ἡ φιλικὴ συντροφιά του κατὰ τὶς πολυήμερες ἐκδρομὲς κατὰ τὶς ὁποῖες ἔτυχε νὰ βρεθῶ μαζί μ' ἐκείνον και τὴν οἰκογένειά του. Ἡ πρώτη, στὴν περιοχή Πατρῶν, ἦταν για τοὺς φοιτητὰς του κι' ἐγὼ ἐκλήθηκα σ' αὐτῆ σάν φιλοξενοῦμενος, μαζί μὲ τὸ μεγάλο μου φίλο Δάμια (*Ἀπρίλιος 1928). Ἡ δεύτερη ὠργανώθηκε ἀπὸ μένα και μετεῖχαν ὄλοι οἱ παλαιοὶ πρωτεργάται τῆς Ἑνώσεώς μας και μεταξύ αὐτῶν ὁ Γαλανός, ἡ γυναῖκα του και οἱ δύο γιοὶ του, παιδάκια ἀκόμη τότε. Ἡ ἐκδρομὴ αὐτῆ στὸ Αἶγιο και τὴν Πάτρα εἶχε μοναδικὴ ἐπιτυχία (5-8.11.1936). Ἡ τελευταία, πολυήμερη ἐκδρομὴ μας, στὰ Χανιά τῆς Κρήτης, μὲ περιορισμένο κύκλο φίλων, ἔγινε λίγα χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του (1957).

τὸ κῦρος του, συγκεντρώνοντας γύρω του καὶ ἄλλους ἱκανοὺς συνεργάτες, ἐπέτυχε γιὰ τὸν κλάδο ὅ,τι ἦταν τὸ δυνατό κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ τὸ σημαντικώτερο, ἐπέτυχε ν' ἀνεβάσῃ τὴ στάθμη τῆς ὀργανώσεώς μας ἐδραϊώνοντας τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς ἀποστολῆς.

Τὰ χρόνια ποὺ ἀκολούθησαν, γεμάτος πάντα ἀκμὴ καὶ δράση, συνέχιζε ἀκούραστα τὴ δραστηριότητά του, σ' ὄλους ἐκείνους τοὺς τομεῖς ποὺ εἶχε δοθῆ. Μιὰ ὅμως ἀπρόβλεπτη ἀσθένεια ἐμφανίζεται καὶ ἀρχίζει νὰ καταπονῆ καὶ νὰ κλονίζῃ τὸν μέχρι τότε δυναμικὸ ὀργανισμό του. Ἡ ἀρρώστεια αὐτὴ, ὑποულὴ καὶ ἀδυσώπητη, ξεθεμελιώνει σιγά-σιγά καὶ φθείρει τὴ ζωτικότητά του. Ὁ Γαλανὸς ὅμως, μαχητὴς καὶ τώρα, ὅπως σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, πολεμάει σκληρὰ ἐναντίον τῆς. Πιστεύει πὼς εἶναι κάτι τὸ περαστικό. Ἐνα δυσάρεστο ἐπακόλουθο ἀπὸ τὴν ἐπίμονη βρογχίτιδα ποὺ πέρασε τελευταῖα. Τὴ θεωρεῖ μιὰ πρόσκαιρη περιπέτεια. Ἀδιόρθωτα αἰσιόδοξος, παρὰ τὴν γενικὴ κούραση ποὺ αἰσθάνεται, ἐξακολουθεῖ τὴ διδασκαλία του στὸ Πανεπιστήμιο καὶ συνεχίζει καὶ τὶς ἄλλες ἀπασχολήσεις του προσπαθώντας νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἴδια ἐνεργητικότητα. Βρίσκεται πάντα στὸ Ἔργαστήριό του, δέχεται μ' ἐγκαρδιότητα τοὺς φίλους του, συζητεῖ, ἂν καὶ μὲ κουρασμένα λόγια, μαζί τους, γιὰ ὅλα τὰ τελευταῖα ἐνδιαφέροντα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ κλάδου.

Δύο περίπου χρόνια ἐκράτησε ἡ ἄχαρη αὐτὴ μάχη. Τὸν ἔβλεπα, τὸν τελευταῖο ἐκεῖνο καιρὸ, καὶ θυμοῦμαι πόσο δραματικὸ ἦταν ν' ἀντιμετωπίζῃς αὐτὴ τὴν ὀλοφάνερη κατάρρευση καὶ νὰ πρέπει νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃς καὶ σὺ, γελαστός καὶ δῆθεν ἀμέριμος, μὲ ἐνθουσιαστικά λόγια, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃς αὐτὴ τὴν ἀκατανίκητη αἰσιοδοξία του. Τελικὰ ὅμως ὁ ἀλύγιστος καὶ τόσο δυναμικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, ὁ μεγάλος μαχητὴς, κάμπτεται χωρὶς μέχρι τέλους νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ πιστέψῃ στὴν ἀληθινὴ αἰτία. Σβῆνει ἡρεμα τὴν 21η Δεκεμβρίου 1960.

Π Η Γ Ε Σ

Καὶ τὸ κεφάλαιο γιὰ τὸν ἀείμνηστο Καθηγητὴ Σπύρο Δ. Γαλανὸ βασίστηκε κυρίως στὶς προσωπικὲς μου ἀναμνήσεις. Ἐπίσης στὶς διηγήσεις κοινῶν φίλων. Συμπληρωματικὲς πηγὲς ὑπῆρξαν ἀκόμα τὰ «Χημικὰ Χρονικά» τῶν ἀντίστοιχων ἐτῶν καὶ ἡ πρόσφατη ἐκδοσὴ «Ἐνωσις Ἑλλήνων Χημικῶν 50 χρόνια ζωῆς καὶ δράσεως (7 Ἰουλίου 1924 — 6 Ἰουλίου 1974)».

